

Стратан-Артишкова Т.Б.
докторка педагогічних наук,
професорка кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький, Україна

ТВОРЧО-ПРОЄКТУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ ХУДОЖНЬОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА

Проблема художнього світогляду складна та багатогранна. В історичному, філософському, мистецтвознавчому, педагогічному, психологічному аспектах до цієї проблеми звертались вчені різних часів і особливу увагу привертає сучасних науковців. Світогляд вчені (В. Андрущенко, С. Гончаренко, І. Зязюн, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.) розуміють як специфічну форму свідомості, систему принципів, поглядів, цінностей, ідеалів, переконань, котрі визначають ставлення особистості до навколишньої дійсності, цілісне розуміння світу, пізнання свого «Я»; як результат творчого осягнення особистістю світу, перетворення елементів знань, відчуттів, сприймань об'єктів навколишнього світу у власні особистісні надбання.

Головна специфіка світоглядних знань полягає в тому, що вони визначають відношення людини до світу, до природи, до суспільства, до свого «Я». Світогляд є стрижнем культури, що об'єднує у свідомості людини знання про світ і саму себе, визначає пріоритет тих чи інших цінностей, спрямовує функціонування різних ланок суспільства, зокрема освіти. У фундаментальній праці О. Рудницької «Педагогіка: загальна та мистецька» вчена роз'яснює, що «мистецтво, як особливий вид людської діяльності, пронизує всі види світогляду, вказує на взаємозалежність художніх і релігійних світоглядних ідей у численних явищах духовного мистецтва, значення міфологічних образів для розвитку художньої творчості, відомих фактів евристичного впливу на людину образної асоціації, художньої метафори, що ставали трампліном для виникнення нової наукової ідеї» [2, с. 59].

Характерним для творів мистецтва є знання цінності буття, завдяки чому вони збагачують того, хто сприймає, життєвим досвідом, знаннями, спрямовують оцінювальне ставлення до світу і самого себе, надають людині унікальну можливість особисто пережити чужий досвід, зберігаючи власну суверенність. Художній світогляд О. Рудницька визначає як «специфічну форму емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього буття, що фокусує смисложиттєві установки та орієнтири людини, виражені у творах мистецтва» [2, с. 72].

Визначаючи світоглядну орієнтацію як основну у мистецькій освіті, вчені наголошують, що зміст художніх творів, багатогранність художніх образів спрямовується на: «підтримку духовної творчості особистості», «виникнення духовної рефлексії» (І. Бех); створення неповторного «тону» художнього сприймання, інтерпретації, творчості, внаслідок чого відбувається «привласнення» особистістю художніх цінностей; набуття аристократичності, що притаманне будь-якій культурі, художності, що оформлене у змісті мистецького твору, є моментами світу, його цінностями і цінностями життя, сукупністю прийомів формування і завершення людини та її світу; виховання «духовної чуттєвості» (Л. Сморг); розвиток індивідуальної неповторності, художності, внутрішньої змістовності, емоційної чуттєвості, ціннісного переживання (О. Отич, О. Рудницька); формування духовного потенціалу особистості як інтегрального явища, що розкриває органічний взаємозв'язок вищих духовних цінностей – Істини, Добра, Краси та сутнісних сил особистості, які актуалізуються в соціокультурній діяльності (О. Олексюк).

У професійній підготовці майбутнього вчителя мистецтва художньо-світоглядна проблематика є значущою, основоположною, визначає суть професійної діяльності майбутнього фахівця мистецтва, її духовно-творчу і рефлексивно-ціннісну спрямованість, передбачає розвиток здатності сприймати, пізнавати, розуміти, інтерпретувати мистецькі явища, навколишній світ «через кваліфіковане спілкування з мистецтвом», що сприяє розкриттю творчого потенціалу, досягненню творчих акмевершин, «розвитку духовно повноцінної особистості» [2, с. 124-130].

Отже, художній світогляд – це складне, інтегроване особистісне утворення, що передбачає емоційно-ціннісне пізнання сутності мистецьких творів, здатність до емпатійного проникнення в художньо-образний зміст твору, відтворення художньо-образного змісту творів у практичній діяльності.

У формуванні художнього світогляду майбутнього вчителя мистецтва, зокрема музичного, особливої значущості набуває творчо-проектувальна діяльність. Професія вчителя музичного мистецтва за своєю сутністю є творчою і ґрунтується на діалектичній взаємодії творчості, художнього пізнання та мислення. Слушними є твердження Г. Падалки про те, що пізнання мистецьких явищ, їх інтерпретація і творення – основні проблеми розвитку мистецької освіти, «оскільки зміст освіти реалізується не стільки у знаннєвій, скільки в діяльнісній формі» [1, с. 72]. Саме у творчо-проектувальній діяльності реалізується особистісна креативність, індивідуальна неповторність, набутий художньо-інтерпретаційний досвід, творчо-комунікативні якості, здатність до емпатії та рефлексії, що складають й констатують сформованість художнього світогляду майбутнього вчителя мистецтва.

Однією із форм творчо-проектувальної діяльності є композиторська творчість [3]. Спрямованість і залучення студентів до мистецтва власного творення, «композиторства» (як ключовому виду діяльності у творчій самореалізації і самовираженні), імпровізації, аранжування та інших видів музично-творчої, художньо-проектувальної діяльності посилює роль майбутнього фахівця мистецтва як вчителя-творця, сприяє розвитку художнього світобачення, формуванню авторської спроможності, вияву власного ставлення до навколишньої реальності, світу, самого себе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Падалка Г. М. (2008). Педагогіка мистецтва : теорія і методика мистецьких дисциплін : [навч. посіб.]. К. : Освіта України. 274 с.
2. Рудницька, О. П. (2005). Педагогіка загальна та мистецька: навч. посібник. Тернопіль. 360 с.
3. Стратан-Артишкова Т.Б. (2023). Особливості творчо-виконавської підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. № 7(21). 516 с. С.476–484.